

Matrix 2

Matrix 2 geeft de veronderstelde effecten weer van vijf bij wijze van voorbeeld geformuleerde beleidsalternatieven die elk meerdere oplossingsrichtingen combineren. Beoogd wordt aldus te illustreren hoe de mogelijkheden om tegen strooischade op te treden door het combineren van oplossingsrichtingen naar verwachting kunnen worden verruimd of verbeterd. Gekozen is voor de volgende combinaties van oplossingsrichtingen:

1. Collectief actierecht / groepsactie bij geschillencommissies + uitbreiding aantal geschillencommissies.
2. Schrappen uitsluiting artikel 3:305a lid 3 BW + de mogelijkheid om prejudiciële vragen te stellen aan de Hoge Raad + de mogelijkheid van abstracte schadeberekening.
3. Schrappen uitsluiting artikel 3:305a lid 3 BW + de mogelijkheid van alternatieve distributie bij verbindend verklaring schikking op grond van de WCAM.
4. Publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot schadevergoeding in combinatie met de mogelijkheid van een abstracte schadeberekening.
5. Publiekrechtelijke mogelijkheid tot vorderen winstafdracht + alternatieve bestemming opbrengst, bijvoorbeeld financiering belangenorganisaties.

Op de verticale as zijn dezelfde knelpunten, omstandigheden en doelstellingen uitgezet als in matrix 1.

Legenda:

verondersteld direct positief effect

verondersteld indirect positief effect

verondersteld direct negatief effect

? er is naar verwachting een effect, maar op voorhand is onduidelijk of dit negatief of positief is

transparantie / accountability eisende partij verdient aandacht

Oplossingsrichtingen Knelpunten (1-9), Omstandigheden (10-14), Doelen (15-17) 	1. Collectief actierecht bij geschillencommissies + uitbreiding aantal geschillencommissies	2. Schrappen uitsluiting artikel 3: 305a lid 3 BW + dwingende bewijskracht besluit toezichthouder + mogelijkheid van abstracte schadeberekening	3. Schrappen uitsluiting artikel 3: 305a lid 3 BW + mogelijkheid toewijzing deel schadevergoeding aan belangenorganisatie bij verbindend-verklaring schikking op grond van de WCAM	4. Publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot schadevergoeding + mogelijkheid van een abstracte schadeberekening.	5. Publiekrechtelijke bevoegdheid toezichthouder tot vorderen winstafdracht + financiering belangenorganisatie uit opbrengst daarvan
---	---	---	--	--	--

Knelpunten

1. Onderhandelingsmacht individuele benadeelde	~1			+8	
2. Onderhandelingsmacht belangenorganisaties	~1	+	+	+8	
3. Kosten voor individuele benadeelde en financiering	+2,3	~2	~2	+9	
4. Kosten voor gedupeerden bij groepsactie en financiering	+3				
5. Kosten voor belangenorganisatie bij collectieve actie en financiering	+3	~6	+		+

<p>Oplossingsrichtingen</p> <p>→</p> <p>Knelpunten (1-9), Omstandigheden (10-14), Doelen (15-17)</p> <p>↓</p>	1. Collectief actierecht bij geschillencommissies + uitbreiding aantal geschillencommissies	2. Schrappen uitsluiting artikel 3:305a lid 3 BW + dwingende bewijskracht besluit toezichthouder + mogelijkheid van abstracte schadeberekening	3. Schrappen uitsluiting artikel 3:305a lid 3 BW + mogelijkheid toewijzing deel schadevergoeding aan belangenorganisatie bij verbindend-verklaring schikking op grond van de WCAM	4. Publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot schadevergoeding + mogelijkheid van een abstracte schadeberekening.	5. Publiekrechtelijke bevoegdheid toezichthouder tot vorderen winstafdracht + financiering belangenorganisatie uit opbrengst daarvan
6. Duur procedure	+ ⁴	+	+	+ ⁹	
7. Bewijs o.d. / wanprestatie		+		+ ¹⁰	+ ¹⁰
8. Vaststelling identiteit benadeelden / bereikbaarheid			+	+ ¹¹	+ ¹⁴
9. Vaststelling omvang schade en causaal verband				+ ¹⁰	+ ¹⁰
Omstandigheden					
10. Financiële prikkels voor individuele benadeelde					
11. Financiële prikkels voor belangenorganisatie			+		+

<p>Oplossingsrichtingen</p> <p>→</p> <p>Knelpunten (1-9), Omstandigheden (10-14), Doelen (15-17)</p> <p>↓</p>	<p>1. Collectief actierecht bij geschillencommissies + uitbreiding aantal geschillencommissies</p>	<p>2. Schrappen uitsluiting artikel 3: 305a lid 3 BW + dwingende bewijskracht besluit toezichthouder + mogelijkheid van abstracte schadeberekening</p>	<p>3. Schrappen uitsluiting artikel 3: 305a lid 3 BW + mogelijkheid toewijzing deel schadevergoeding aan belangenorganisatie bij verbindend-verklaring schikking op grond van de WCAM</p>	<p>4. Publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot schadevergoeding + mogelijkheid van een abstracte schadeberekening.</p>	<p>5. Publiekrechtelijke bevoegdheid toezichthouder tot vorderen winstafdracht + financiering belangenorganisatie uit opbrengst daarvan</p>
12. Financiële prikkels voor juridische dienstverlener					
13. Transparantie en accountability eiser	#	#	#		#
14. Systeemkosten	-5	? ⁷	?	-12	-12
Doelstellingen					
15. Preventie				+ ¹³	~ ¹⁵
16. Compensatie	+	+	+	+	
17. Voordeels-ontneming					+

Verklaring matrix 2

1. Verondersteld wordt dat een uitbreiding van het aantal geschillencommissies voor consumentenzaken een positief effect kan hebben op de onderhandelingsmacht van individuele eisers, nu de gang naar de relatief laagdrempelige en voor benadeelden goedkope geschillencommissie kan fungeren als 'stok achter de deur' voor het geval de schadeveroorzaker weigert strooschade te vergoeden. Dit geldt echter enkel in zaken waarin de omvang van het schadebedrag opweegt tegen de kosten die een benadeelde moet maken voor behandeling door de geschillencommissie. Is daarvan pas sprake als geschillen collectief aan een geschillencommissie kunnen worden voorgelegd, dan zal ook de mogelijkheid van een collectieve actie aan de onderhandelingsmacht van individuen, al dan niet verenigd, of een belangenorganisatie die voor hen opkomt, kunnen versterken.
2. Verondersteld wordt dat bij een bundeling van geschillen of een collectieve actie door een belangenorganisatie de kosten van de aanpak van strooschade per individuele gedupeerde dalen.
3. Omdat de kosten van de behandeling van een geschil door een geschillencommissie voor benadeelden relatief laag zijn, kan een uitbreiding van het aantal geschillencommissies voor consumentenzaken ertoe leiden dat individuele benadeelden, benadeelden die zich verenigen of voor benadeelden opkomende belangenorganisaties minder kosten hoeven te maken om tegen strooschade op te treden. Als een bundeling van geschillen of een collectieve actie door een belangenorganisatie mogelijk wordt, zullen de kosten per individuele gedupeerde verder kunnen dalen.
4. Omdat de geschillencommissies geschillen doorgaans (relatief) snel blijken te kunnen behandelen, kan een uitbreiding van het aantal geschillencommissies een positief effect hebben op de duur van procedures die benadeelden moeten doorlopen om een strooschade vergoed te krijgen. Hierbij merken we echter op dat de mogelijkheid de behandeling van geschillen die gebundeld of door middel van een collectieve actie door een belangenorganisatie aan de geschillencommissie worden voorgelegd, mogelijk meer tijd vergt dan de behandeling van individuele klachten.

⁵. Geschillencommissies worden gedeeltelijke gefinancierd uit subsidies van de overheid, bijdragen van belangenorganisaties, brancheverenigingen en aangesloten bedrijven. Bij uitbreiding van het aantal geschillencommissies zal de behoefte aan deze financiering toenemen. Dat geldt ook indien de mogelijkheid om groepsacties of collectieve acties te behandelen leidt tot meer werkzaamheden en een stijging van de kosten die de geschillencommissies maken.

⁶. Krijgt een besluit van de toezichthouder waarmee wordt opgetreden tegen een strooischadeveroorzakende overtreding in een civiele procedure die met een collectieve actie is ingeleid dwingende bewijskracht, dan wordt daarmee de discussie die in een civiele procedure beperkt tot de omvang van de schade en het causaal verband tussen de schade en de 'overtreding'. Deze beperking van het debat zal kunnen bijdragen aan het beperken van de duur en de kosten van een collectieve actie tot verhaal van schade.

⁷. Omdat de dwingende bewijskracht van een besluit van een toezichthouder waarmee wordt opgetreden tegen een strooischadeveroorzakende overtreding de omvang van het debat in een civiele procedure beperkt, kan dit bijdragen aan een bekorting van procedures en – daarmee – mogelijk ook aan een reductie van de kosten die de gerechtelijke organisatie voor de behandeling van de zaak maakt. Anderzijds valt niet te overzien of en in hoeverre het schrappen van de uitsluiting in artikel 3:305a lid 3 BW van de mogelijkheid om schadevergoeding te vorderen in geld tot hogere gerechtskosten leidt.

⁸. Verondersteld wordt dat een wettelijke, door een toezichthouder publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot vergoeding van strooischade leidt tot een vergroting van de onderhandelingsmacht van benadeelden, nu zij in dat geval de schadeveroorzaker kunnen dreigen het niet vergoeden van schade onder de aandacht van de toezichthouder te brengen. Dit zal evenwel alleen een effectieve 'stok achter de deur' kunnen zijn, als de toezichthouder voldoende in staat is op te treden tegen de overtreding en dit ook daadwerkelijk doet.

⁹. Omdat benadeelden in beginsel zelf geen actie hoeven te ondernemen om hun schade vergoed te krijgen – hooguit moeten zij de toezichthouder attenderen op de overtreding – zullen zij ook niet of nauwelijks kosten hoeven te maken. Omdat zij bovendien niet rechtstreeks betrokken zijn bij het onderzoek en sanctietraject van de toezichthouder, levert de duur van de procedure voor hen geen extra belasting op. Overigens is niet gezegd dat het ingrijpen van de toezichthouder per saldo eerder tot een vergoeding van strooischade aan benadeelden leidt, dan in het geval benadeelden langs civielrechtelijke weg een actie instellen. Ook zal het ingrijpen niet altijd tot een schadevergoeding aan benadeelden kunnen leiden, bijvoorbeeld als niet meer kan worden vastgesteld wie de benadeelden zijn.

- ¹⁰. Omdat een toezichthouder bij de controle op de naleving van de verplichting tot schadevergoeding – en het opsporen van gedragingen die deze verplichting meebrengen – gebruik kan maken van bijzondere opsporingsbevoegdheden, zal naar verwachting gemakkelijker bewijs geleverd kunnen worden van de schadeveroorzakende overtreding, de omvang van de schade en het causaal verband. Dit geldt eens te meer als de toezichthouder de schade die vergoed had moeten worden en moet worden niet exact per individuele benadeelde hoeft vast te stellen, maar kan volstaan met een abstracte schadeberekening, bijvoorbeeld door damage scheduling.
- ¹¹. Om de verplichting tot schadevergoeding te kunnen naleven, zullen de personen op wie deze verplichting betrekking heeft, hun administratie zo moeten inrichten, dat zij bekend zijn met de identiteit van degenen aan wie zij mogelijk op enig moment op grond van de wettelijke verplichting schadevergoeding moeten uitkeren. Daarmee gaat van de wettelijke, publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot schadevergoeding een belangrijke prikkel uit om te voorkomen dat de identiteit van benadeelden niet vastgesteld kan worden.
- ¹². Het toezicht van de toezichthouder op de naleving van de wettelijke verplichting en het zonodig handhavend optreden brengt kosten met zich mee die op enigerlei wijze gefinancierd moeten worden.
- ¹³. Naar verwachting kan van een publiekrechtelijk handhaafbare verplichting tot vergoeding van strooischade ook een preventief effect uitgaan op het vóórkomen van strooischadeveroorzakende gedragingen.
- ¹⁴. Bij een vordering tot winstaftocht staat onbekendheid van de identiteit van de benadeelden niet aan het optreden tegen strooischade in de weg. Omdat compensatie van individuele benadeelden niet het uitgangspunt is, hoeft die identiteit immers niet te worden vastgesteld. Dit neemt niet weg dat het voor een vaststelling van de omvang van de schade wél van belang kan zijn te weten die benadeeld zijn. Dit knelpunt zou kunnen worden omzeild door de toezichthouder de bevoegdheid te geven uit te gaan van een abstracte berekening van het onrechtmatig genoten voordeel.
- ¹⁵. Naar verwachting kan van een publiekrechtelijke mogelijkheid om onrechtmatig, door strooischade veroorzakende gedragingen genoten voordeel aan de schadeveroorzaker te ontnemen, een preventief effect uitgaan op het vóórkomen van strooischadeveroorzakende gedragingen.